

גבולות היחידה: דברים פרק י', פסוקים י"ב-כ"ב

נושא היחידה: מצוות יראת ה' ואהבת הגר

מספר שיעורים: 1

צוות כתיבה

כללי: מצוות יראת ה' והשגחתו של הקב"ה על בראיו, על רקע גדולתו ונוראותיו.

פתיחה:

המורה יתחיל בסיפור אמתי:

זה קרה כשהתחלתי להיות מורה, ממש בחודשים הראשונים. הייתה לנו ישיבת צוות עם המנהל הגדול של בית הספר. המנהל הוא דמות מוכרת גם מחוץ לבית הספר. הוא רב חשוב, ורבים מתייעצים אתו על החיים שלהם. יש לו זקן לבן ארוך ועיניים טובות.

הישיבה הייתה חשובה. ישיבה של מספר מצומצם של מורות, ודיברו בה דברים שהיו מהותיים להתנהלות בית הספר. הייתה דממה בחדר. כולם הקשיבו למנהל בדריכות, עד שקרה הדבר הבא:

לחדר נכנסת במהירות תלמידה מכתה א', בידה פרפר מנייר, ועיניה זולגות דמעות.

היא רצה ישר אל המנהל, עוקפת את כל המורות שישבו בדרך שלא הספיקו לעצור בעדה.

המנהל מפסיק את הישיבה מיד.

"מה קרה?" הוא שואל אותה, "למה את בוכה?"

"אנחנו באמצע שיעור יצירה, והמורה חילקה לנו פרפרים כדי להתחיל להכין את העבודה הבאה. היא אמרה לגזור מסביב לפרפר, ויצא לי עקום. תראה, הכנף של הפרפר כמעט נשמט."

המנהל רוכן אליה, מוחה את הדמעות שלה,

ושואל: "את רוצה שנלך יחד למורה ונבקש ממנה פרפר חדש?"

"כן, היא מהנהנת.

המנהל פונה אל המורות: "הישיבה שלנו חשובה, אבל יש לי כרגע משהו חשוב יותר. אנא המתינו עד שאשוב."

הוא מושיט את ידו לתלמידה, והם הולכים יחד לכיתה, לבקש פרפר חדש.

המורה ישאל: מה דעתכם על המנהל?

עם זה הוא אמור להתעסק?

עם פרפר קרוע של ילדה בת שש?

לימוד הפסוקים:

בשלב הבא, המורה מקרין עם שקף על הלוח את הפסוקים הבאים בשני צבעים:

יב ועתה ישאל מה ה' אלהיך שאל מעמך כי אם ל'ראה את ה' אלהיך ללכת בכל דרכיו ולאהבה אתו ולעבד את ה' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך
יג לשמר את מצות ה' ואת חקתיו אשר אנכי מצוך היום לטוב לך
יד הן לה' אלהיך השמים ושמי השמים הארץ וכל אשר בה
טו רק באבתיך חשק ה' לאהבה אותם ויבחר בזרעם אחריהם בכם מכל העמים כיום הזה
טז ומלתם את ערלת לבבכם וערפכם לא תקשו עוד
יז כי ה' אלהיכם הוא אלהי האלהים ואדני האדנים האל הגדל הגבר והנורא אשר לא ישא פנים ולא יקח שחד
יח עשה משפט יתום ואלמנה ואהב גר לתת לו לחם ושמלה
יט ואהבתם את הגר כי גרים הייתם בארץ מצרים
כ את ה' אלהיך תירא אתו תעבד ובו תדבק ובשמו תשב
כא הוא תהלתך והוא אלהיך אשר עשה אתך את הגדלות ואת הנוראת האלה אשר ראו עיניך
כב בשבעים נפש ירדו אבתיך מצרימה ועתה שמך ה' אלהיך ככוכבי השמים לרב

למה הפסוקים מסומנים בשני צבעים?

כי יש כאן שני צדדים: יש את הצד של ה', ויש את הצד שלנו.

בואו נתחיל עם הצד של ה':

מה אנחנו יכולים ללמוד על הצד הזה מתוך הפסוקים?

גדולת ה':

- ברא את העולם
- בוחר באבות ובזרעם
- אלוהי האלוהים ואדוני האדונים
- האל הגדול הגיבור והנורא
- **עֲשֵׂה מִשְׁפָּט יִתּוֹם וְאַלְמָנָה**
- **אַהֲבֵב גֵּר לְתֵת לוֹ לֶחֶם וְשִׁמְלָה**
- עשה לנו ניסים במצרים, בים ובמדבר
- מרבה את המספר של עם ישראל

נתמקד היום בפסוקים י"ז-י"ח.

ה' עוזר לשלושה: **יתום, אלמנה וגר.**

המורה יבדוק שהתלמידים יודעים להגדיר את המושגים האלה.

למה ה' דואג דווקא להם? כי הם חלשים, כי המעמד החברתי שלהם נמוך ואין מי שיעזור להם, אין להם תמיכה מאף אחד.

מה הדוגמה שהתורה נותנת לעזרה של ה' **ליתום ולא למנה?** "עושה משפט".

הכי קל לפגוע בהם בדין, כי אין להם כסף לשכור עורך דין שיעזור להם, ואין להם איך להשיג כסף כדי להחזיר לצד השני אם הם יוצאים חייבים.

אם פוגעים בהם, מכים אותם או גונבים מהם את המעט שיש להם, הם לא יפנו לבית הדין. כי הם יודעים שאין להם סיכוי. מי יקשיב להם מול הגביר העשיר שתובע אותם? שלבוש כל כך יפה ויודע לדבר בשפה יפה ורהוטה, ואולי גם ייתן שוחד לשופט כדי שיטה את המשפט לטובתו?

איך ה' עוזר ליתום ולא למנה?

1. אם מישהו פוגע בהם, ה' מעניש אותו.
2. ה' ממנהר לשמוע את תפילתם, ה' קרוב יותר למי שהלב שלו שבור.
3. ה' מצווה אותנו להיזהר מאוד בכבודם יותר מכבוד שאר בני אדם.

מי השני שמוזכר בפסוק שה' דואג לו? הגר.

למה הגר צריך עזרה?

הוא עזב את ההורים שלו, ואולי עבר מארץ אחרת. אין לו משפחה, אין לו עכשיו הורים ואחים שיכולים לתמוך בו. ויכול להיות שגם אין לו כסף בגלל המעבר שעשה.

כי הוא בא מעם אחר לעם ישראל. נפשו שפלה ונמוכה. הוא לומד עכשיו איך לקיים את התורה. אולי הוא לא מכיר כמעט אף אחד, ואין לו חברים? אולי השפה לא מוכרת לו?

איך ה' עוזר לגר?

מצווה אותנו לאהוב אותו. איפה זה כתוב? בפסוק י"ט: **וְאֶהְבֶּתֶם אֶת הַגֵּר.**

וה' חוזר ומזהיר אותנו פעמים רבות בתורה שנשמור על כבודו של הגר, שנהאב אותו.

למה ה' מתכוון בזה שהוא אומר לנו לאהוב את הגר?

שניתן לו מזון, בגדים וקורת גג, שלא נעזוב אותו לבד.

מה הסיבה שכתובה בפסוק י"ט, למצוות אהבת הגר? **כִּי גֵרִים הָיִיתֶם בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם.**

אחת הסיבות לגלות מצרים היא כדי שנרגיש מה שמרגיש גר - מי שנמצא בארץ אחרת, שיכול לחוות גם השפלה וזלזול, לעג, ריחוק ועבדות קשה.

נחזור לסיפור על המנהל. למה אכפת למנהל הזה מפרפר קרוע של ילדה קטנה?

הוא יכול להגיד לה: "עזבי, זה שטויות. מה זה משנה? הפרפר הזה כל כך חשוב? בסוף זורקים את כל היצירות לפח. מה את עושה מזה עניין?"

או: "לכי למורה ותבקשי ממנה פרפר חדש. ובפעם הבאה תיזהרי כשאת גוזרת, כי אין לנו ניירות מיותרים בבית הספר."

המנהל רואה את העיניים הדומעות ואת הלב השבור של הילדה, והוא יודע כמה הפרפר הזה חשוב לה. הוא לא חושב על עצמו. הוא חושב עליה.

ככה נבנים אנשים גדולים שיודעים להתכופף ולהקשיב לילד קטן, לחלש ולמי שהמקום שלו בחיים חסר אונים והוא זקוק למילים טובות ולתמיכה.

עד כאן, החלק של ה'.

מה החלק שלנו?

יראת ה'

אהבת ה'

לשמור את המצוות

לאהוב את הגר.

על אהבת ה' למדנו כבר בספר דברים בפרשת "שמע". בפרק הזה, נעסוק ביראה.

מה זאת יראה? המחשבה על זה שה' נמצא אתנו, ובגלל נוכחותו, יש לנו כבוד והכנעה כלפיו.

רש"י בפסוק י"ב, ד"ה: **כִּי אִם לִירָאָה**, כותב לנו את הדבר הבא:

כִּי אִם לִירָאָה: רבותינו דרשו מכאן הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים

למה רש"י מתכוון? הרי ה' משגיח על כל העולם והכול בידי. איך אפשר להגיד לנו שיש משהו שהוא מחוץ לתחום הזה? יש משהו שה' לא אחראי עליו בעולם?

כן. מראש ה' הציב תחום שהוא לא קובע בו.

מי קובע בו? אנחנו.

ה' מכניס אותנו לתוך מציאות, ואנחנו בוחרים איך לנהוג בה.

איך עובדים את ה' מיראה?

נזהרים מלעבור על רצונו. מה למשל?

לא מרמים במשחק, אפילו שאנחנו מאוד רוצים לנצח; לא מעתיקים במבחן, אפילו שהציון הזה מאוד חשוב לנו; לא מרכלים על חברים.

היראה באה לידי ביטוי במסתרים שבנפש, במחשבות ובכוונות בלב, במקום שאף אחד לא רואה.

יכול להיות שאף אחד לא ידע שרימינו במשחק, וזה יהיה כל כך כיף לספר אחר כך לכיתה שניצחנו בסיבוב הזה.

יכול להיות שהמורה לעולם לא תגלה שהעתיקתי את התרגיל הזה ממי שישב לידי.

ויכול להיות גם שהחבר לא שמע ולא ידע מה שאמרתי עליו אתמול בצהריים כשחזרנו מהכיתה.

ודווקא כשאף אחד לא רואה, זה המבחן האמתי שלנו בעבודת ה'. זה מראה כמה אנחנו מקיימים את המצוות באמת, מתוך הלב - לא כדי שיראו את זה או כדי שידברו עלינו.

למה אי אפשר לעבוד את ה' בלי אהבה? כי אז הכול מת, אין בזה לב, אין רצון, אין חיבור.

למה אי אפשר לעבוד את ה' בלי יראה? כי אז אין גבולות, אין משמעת, אין הכנעה, אין קבלת עול.

הצעות להמחשה:

- סיפור
- שימוש בצבעים (מראה לוח)
- דוגמאות

מסרים והפנמה:

- אדם גדול הוא מי ששם לב לסביבה שלו ורואה את אלה שאין להם, את מי שקשה לו. הוא מחפש את האנשים האלה ועוזר להם.
- הדרך שלנו להידמות לה' וללכת בדרכיו, מתחילה במעשים הקטנים, כמו: חיוך לילד מהכיתה שאין לו חברים, הורדת הכלים שלנו מהשולחן אחרי הארוחה, שמירה על השקט כשאימא ישנה או תפילה על חולה.
- היראה היא הבסיס לעבודת ה' בהרגשה בתוך הלב של כבוד כלפיו ובזהירות מלעשות מעשים לא טובים.
- היראה באה לידי ביטוי גם בפנים ולא רק בחוץ. ודווקא בגלל זה, היא המדד האמתי לכמה אנחנו רוצים את ה' בחיים שלנו.

סיכום:

ראינו שגדלות נבנית בפרטים הקטנים. ה' גדול כל כך, לא רק כי הוא רם ונישא וכל יכול ובורא עולם, אלא כי הוא דואג לחלשים ותומך במי שהלב שלו שבור. כך מצווה אותנו ה' ללכת בדרכיו ולהמשיך לעשות את הטוב הזה לאנשים סביבנו - אנשים שמקומם בחברה רעוע ואין להם משענת.

כדי ללכת בדרכיו של ה', אנחנו צריכים לבנות את עצמנו מבפנים. כאן התורה מראה לנו איך עושים את התהליך הזה, ומלמדת אותנו על מידות בנפש, על אהבה ויראה, על המקום והסדר הנכון שלהן ואיך קונים אותן בתהליך נכון וטוב.

